

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2684

av Tuve Skånberg m.fl. (KD)

Kränkningar på nätet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdrag till Datainspektionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om it-kunskaperna i rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personuppgiftslagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Var tredje 10–16-åring har, enligt organisationen Friends nätrapport 2015, blivit utsatt för kränkningar på nätet. Värst drabbade är flickorna. 37 procent upplever att de någon gång blivit kränkta på nätet. För pojkar är siffran 27 procent. Flickorna är också mer utsatta för mobbning på nätet. Åtta procent av flickorna och fyra procent av pojkarna har blivit mobbade via mobil, dator eller surfplatta under det senaste året. Det motsvarar en till två personer i varje klass. Sju procent av flickorna och en procent av pojkarna har blivit utsatta för sexuella trakasserier via mobil, surfplatta eller dator det senaste året. Trots att nätet kan vara anonymt visste åtta av tio personer vem som hade kränkt dem, många gånger var det någon som gick i samma klass eller skola. I Friends nätrapport för 2015 svarade endast en procent att de polisanmält en kränkning.

Det finns stora skillnader i hur flickor och pojkar använder internet. Medan flickor i betydligt större utsträckning ägnar tid på sociala medier, ägnar pojkarna betydligt mer tid åt spelande och fildelningar. Flickor tycks vara mer utsatta för sexuella risker på nätet och flickor känner sig mer kränkta än pojkar. Flickor är överrepresenterade både som offer och som förövare vid nätmobbning.

Nätmobbingen mot barn och unga måste stoppas. En viktig del i det arbetet är att vuxna i allmänhet och föräldrar i synnerhet blir mer närvarande i barns liv. Vuxnas roll att förmedla vad som är acceptabelt beteende både i verkliga livet och på nätet är grundläggande. Barn och unga måste förstå att digitala skändningsord gör lika ont som de som uttalas. Det finns också mer som kan göras för att ta itu med problemen.

Hat och hot på nätet drabbar dock fler än unga. Det drabbar journalister, opinionsbildare och politiker. Många är berättelserna om journalister och bloggare som möts av stormar av hat och hot. Inte minst kvinnliga journalister och bloggare och inte minst när ämnet rör flyktingar eller jämställdhet.

Alla kränkningar på nätet utgör inte brottslighet men en del gör det. Det kan handla om kränkande fotografering, olaga hot, förtal, ofredande, hets mot folkgrupp eller brott mot personuppgiftslagen (PUL). Flickor anmäler oftast händelser där gärningspersonen publicerat bild på dem, och pojkar anmäler oftast hot. Kvinnor anmäler oftast skriftliga ofredanden medan män oftast anmäler offentliga skriftliga kränkningar på nätet.

Det kan vara svårt att bevisa brott begångna på internet, det visar Brås rapport 2015:6 Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet. Det krävs ofta att information lämnas ut från det företag som tillhandahåller den internetjänst eller den webbsida där kränkningen ägt rum för att kunna identifiera en okänd gärningsperson. Det handlar om inloggningsinformation i form av så kallade ip-nummer. Det lyfts i rapporten fram som ett stort problem att få ut de inloggningsuppgifter som krävs för att kunna spåra okända gärningspersoner. Det gäller i synnerhet för internetjänster som tillhandahålls av företag som befinner sig utanför Sverige. Processen kring en internationell rättshjälpsbegäran är både tidskrävande och omständlig. Det finns vidare svårigheter att kunna styrka brottet i ärenden där en misstänkt person identifierats. Det har att göra med att brott inte kunnat styrkas i vissa fall men problemen kan också bero på bristande it-kompetens hos polis och åklagare. Brå-rapporten vittnar om låga it-kunskaper i rättsväsendet på alla nivåer, från den som tar emot anmälan till utredare, åklagare och domare. Detta måste åtgärdas.

Personuppgiftslagens syfte är att utgöra ett skydd mot att den personliga integriteten kränks. Det kan handla om uppgifter om en persons etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa övertygelse eller fackliga engagemang. I PUL finns möjlighet till skadestånd för den som blivit kränkt. I realiteten används dock inte detta idag. Brås rapport visar att polisen mycket sällan registrerar polisanmälningar som rör brott mot PUL. Detta kan förklaras med att både poliser och åklagare inte har tillräckliga kunskaper om PUL. Det måste dock åligga åklagarväsendet att också nyttja detta lagrum. Om dagens lagstiftning i realiteten är tandlös måste en skärpning ske så att åtal för grova kränkningar på internet verkligen väcks och det finns en reell möjlighet till skadestånd. Det är först när hotet om att upptäckas och fällas blir en realitet som lagen kan få en förebyggande effekt.

Lagstiftningen behöver ses över och anpassas efter den tekniska utveckling som skett, där alltmer av den digitala kränkningen sker över nätet och inte i traditionell registerhantering. Därför finns skäl att införa en generell straffsanktionerad bestämmelse som skydd mot grova kränkningar av den personliga integriteten. En sådan generell straffsanktionerad bestämmelse som skyddar mot grova kränkningar av den personliga integriteten utreds för närvarande i den utredning som alliansregeringen tillsatte; Ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (dir. 2014:74).

Regeringen bör även ge Datainspektionen i uppdrag att utveckla ett kvalitetsverktyg för sajter med hög integritetsstandard, samt överväga om det bör tas fram ett kvalitetsverktyg för internetjänster i relation till den personliga integriteten, likt [truste.com](https://www.truste.com), som innebär en märkning av sajter med hög integritetsstandard. Detta skulle vara ett sätt att belöna de sajter och tjänster som arbetar medvetet mot kränkningar på nätet. Kristdemokraterna ökar också anslaget till Datainspektionen för att stärka arbetet mot exempelvis näthat.

Vi måste ta nätkränkningar på allvar. Så många unga far illa och utsätts utan att den skyldige någonsin behöver oroa sig för att bli upptäckt och bestraffad. Det är inte rimligt. Vi behöver en lagstiftning som skyddar brottsoffren och preventiva åtgärder som leder till färre nätkränkningar.

Tuve Skånberg (KD)

Andreas Carlson (KD)

Sofia Damm (KD)

Mikael Oscarsson (KD)